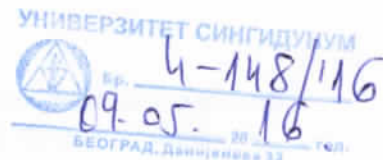

Универзитет „Сингидунум“
Факултета за примењену екологију „Футура“
Београд, 05. 05. 2016.

ВЕЋУ ДЕПАРТМАНА ЗА ПОСЛЕДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ
ФАКУЛТЕТА ЗА ПРИМЕЊЕНУ ЕКОЛОГИЈУ „ФУТУРА“
УНИВЕРЗИТЕТА „СИНГИДУНУМ“

На 17. седници Већа Департмана за последипломске студије Факултета за примењену екологију „Футура“ Универзитета „Сингидунум“ одржаној 28. јануара 2016. године, именована је Комисија за оцену израђене докторске дисертације Владице Ристића, мастера архитектуре из Београда, под насловом „Приступ вредновању и избору терена за одрживу изградњу на заштићеним подручјима на примеру Шар-планине“, у саставу: др Лидија Амицић, редовни професор Факултета за примењену екологију „Футура“, др Борис Вакањац, ванредни професор Факултета за примењену екологију Футура и др Марија Максин, научни саветник Института за архитектуру и урбанизам Србије у Београду.

Комисија, након читања докторске дисертације и процене њене научне вредности и доприноса науци и струци, подноси Већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

САДРЖАЈ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација Владице Ристића садржи 314 страна текста куцаног са проредом организованог у 10 поглавља са 35 табела, 144 сликом, 12 карата, 213 литературне јединице домаћих и страних аутора и 16 интернет извора.

Дисертација обухвата следећа поглавља: 1. Увод, 2. Методе рада, 3. Заштита и одрживи развој заштићених подручја, 4. Приступ, принципи и правила одрживе изградње на заштићеним подручјима, 5. Приступ, идентификовање и усмеравање утицаја терена на одрживу изградњу објеката у заштићеним подручјима, 6. Одлике и приступ заштити и одрживом развоју националног парка „Шар-планина“, 7. Модел за вредновање и избор терена за одрживу изградњу у заштићеним подручјима на примеру националног парка „Шар-планина“, 8. Закључна разматрања, 9. Литература и 10. Биографија.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У поглављу **1. Увод**, кандидат образлаже проблеме, предмет и циљ истраживања, као и основне хипотетичке ставове у истраживању. Он указује на антропогене притиске у заштићеним подручјима и констатује да није довољно само установити статус и режиме

заштите, већ је неопходно обезбедити услове за спровођење утврђених режима и одрживи развој локалних заједница. Због тога, рад истражује приступе и праксу у издвајању, повезивању и зонирању заштићених подручја и локалитета погодних за изградњу у њиховом обухвату и окружењу. На тај начин се олакшава контрола изградње простора, омогућава се ефикасније управљање просторим и остваривање компензација локалном становништву за установљена ограничења режима заштите. Основни **циљ истраживања** јесте формирање референтног модела вредновања терена и избора погодних терена за зоне и комплексе са стамбеном и туристичком наменом у заштићеним и предвиђеним за заштиту подручјима, и у њиховом непосредном и функционалном окружењу, који ће омогућити изградњу одрживих објеката и према којима ће се процењивати квалитет будућих интервенција, односно, вршити одабир мера унапређења у контексту остваривања одрживог развоја ових подручја.

Поглавље **2. Методе рада** садржи образложење методолошког поступка, теоријско разматрање изабраних научних метода и објављених истраживања од значаја за вредновање и избор терена за одрживу изградњу у заштићеним подручјима. Опште научне методе које су коришћене у оквиру рада су дедуктивни методолошки приступ, компаративна анализа, геопросторна мултикритеријумска анализа, метода аналитичко хијерархијских процеса у комбинацији са Делфи методом. Докторска дисертација се у великој мери ослања и на хеуристику, то јест тумачење и квалитативно одређивање узајамних каузалних веза између појединих појава.

У поглављу **3. Заштита и одрживи развој заштићених подручја**, полази се од појашњења појма заштита простора у коме је садржана и заштита подручја са природним вредностима. У делу поглавља о заштити природних вредности дат је упоредан приказ релевантног законског оквира у изабраним европским земљама и у Србији. Посебно се анализира пораст површине заштићених подручја и све већи значај еколошких мрежа у свету, европским земљама и у Србији. У делу поглавља о очувању и одрживом развоју заштићених подручја полази се од њихове дефиниције и категоризације према Међународној унији за заштиту природе и према законском оквиру Србије. Анализирају се промене у перцепцији, приступу и принципима очувања и одрживог развоја заштићених подручја и њиховом повезивању у еколошке мреже. Због тога је велики део поглавља посвећен генези и анализи промена функција и модела зонирања заштићених подручја и њиховог окружења, а потом и њиховом утицају на законски основ и праксу зонирања у изабраним европским земљама и у Србији. У овом поглављу посебно место заузима део посвећен критичком осврту на планирање заштите и одрживог развоја заштићених подручја у Србији, на плански основ и на стратешку процену утицаја као контролног инструмента у координацији просторног и секторског планирања заштићених подручја.

У поглављу **4. Приступ, принципи и правила одрживе изградње на заштићеним подручјима**, обрађују се приступ, концепција, принципи и правила одрживе градње. Посебна пажња посвећена је концепцији и категоризацији енергетски ефикасних објеката, као и предностима и ефектима које остварује свака класа енергетски ефикасних објеката. У контексту концепције одрживе градње и енергетске ефикасности објеката, разматра се традиционално народно градитељство и типови традиционалних сеоских кућа. У завршном делу поглавља објашњава се холистички приступ одрживој изградњи чија примена започиње у просторном и урбанистичком планирању одређивањем терена погодних за изградњу одрживих објеката.

Поглавље 5. **Приступ, идентификовање и усмеравање утицаја терена на одрживу изградњу објеката у заштићеним подручјима**, садржи анализу идентификованих природних фактора терена за одрживу градњу у заштићеним подручјима (геолошка средина, геоморфолошки, педолошки, хидролошки, климатски и биогени фактор). Детаљно се разматрају утицаји и ефекти утицаја сваког фактора и суб-фактора на настанак и развој терена за одрживу градњу. Посебна пажња посвећена је утицајима појединих суб-фактора на погодност терена за одрживу изградњу: за геолошку средину – утицају носивости, земљотреса, клизишта и ерозије; за геоморфолошки фактор – утицају нагиба, експозиције и хипсометрије; за хидролошки фактор – утицају подземних и површинских вода; а за климатски фактор – утицају ветрова, падавина и лавина. За сваки од анализираних фактора и суб-фактора терена разматрају се могућности усмеравања идентификованих утицаја преко адаптације одрживе градње објеката високоградње са стамбеном и туристичком наменом.

У поглављу 6. **Одлике и приступ заштити и одрживом развоју националног парка „Шар-планина”**, дат је осврт на историјат заштите овог националног парка који је утицао на промене у обухвату и зонирању заштићеног подручја, као и приказ природних и створених одлика и вредности. Део овог поглавља посвећен је анализи и упоређењу обухвата и зона заштите на основу студије заштите, законског и планског основа. У завршном делу овог поглавља даје се критички осврт и анализа одрживости и усклађености развоја туризма (планирана изградња туристичких комплекса и насеља) са заштитом природних вредности у програмским и планским документима за подручје националног парка „Шар-планина”.

Поглавље 7. **Модел за вредновање и избор терена за одрживу изградњу у заштићеним подручјима на примеру националног парка „Шар-планина”** даје предлогом модела за вредновање и избор терена за одрживу изградњу објеката у заштићеним подручјима. У овом поглављу дефинисана је поставка и дато објашњење концепције и методолошког поступка за формирање модела под називом МОВИТОИ-ЗАП (Модел за вредновање погодности и избор терена за одрживу изградњу објеката високоградње у заштићеним подручјима). Такође, постављен је избор моделских критеријума и подкритеријума за вредновање у студији случаја, и за њих су утврђене квалитативне одреднице повољности терена за одрживу изградњу. Даље у тексту се опредељује рангирање и тежинско вредновање критеријума и подкритеријума за студију случаја и све поставља у оквиру географских информационих система. У другом делу поглавља приказују се и анализирају нумерички и картографски резултати обављеног вредновања погодности терена за одрживу изградњу у студији случаја. На основу тога, у трећем делу поглавља дискутује се релевантност добијених резултата и предлаже даља разрада референтног модела за вредновање погодности терена за изградњу одрживих објеката високоградње са стамбеном и туристичком наменом у заштићеним подручјима.

У поглављу 8. **Закључна разматрања**, даје се синтезни приказ свих остварених резултата истраживања, оцена о потврђивању или оспоравању постављених хипотетичких ставова и о испуњености циљева истраживања. Дефинишу се препоруке за будући развој референтног модела за вредновање погодности специфичних терена за изградњу одрживих објеката и за унапређење приступа, основа и праксе стратешког планирања заштите, одрживог развоја и изградње у заштићеним подручјима и њиховом непосредном окружењу.

Поглавље 9. **Литература** обухвата 213 литературне јединице домаћих и страних аутора, као и 16 интернет извора са тематиком из области природних наука, заштите природе, архитектуре, планирања и изградње, одрживог развоја и других сродних области истраживања.

ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу представљеног садржаја и приказаних резултата докторске дисертације кандидата Владице Ристића, може се констатовати да је кандидат одабрао веома актуелни научни и стручни проблем који је мултидисциплинарно сагледао кроз призму више научних дисциплина као што су наука о животној средини, архитектура, урбанизам, просторно планирање, геологија, геоморфологија, хидрологија, климатологија, ботаника, зоологија, заштита природе, туризмологија, одрживи развој, информационе технологије, итд.

Крајњи исход ове докторске дисертације је формирање референтног модела вредновања терена и избора погодних терена за зоне и комплексе са стамбеном и туристичком наменом у заштићеним и предвиђеним за заштиту подручјима и у њиховом непосредном и функционалном окружењу (МОВИТОИ-ЗАП). Модел МОВИТОИ-ЗАП је осмишљен као општи, оквирни модел који се адаптира према специфичностима сваког заштићеног подручја и расположивим подацима и показатељима, облику и нивоу планирања. Он представља мултидисциплинарну основу која ће омогућити подршку изради, вредновању и избору планских опција и доношењу планских одлука у процесу просторног и урбанистичког планирања, као и процесу секторског планирања – планирању управљања заштићеним подручјем и одрживим развојем туризма, а по потреби и другим облицима секторског планирања. На тај начин, поменути модел ће омогућити и лакшу процену квалитета будућих интервенција, односно, одабир мера унапређења у контексту остваривања заштите и одрживог развоја ових подручја.

Поред наведеног, научни, а посебно апликативни значај резултата ове дисертације, огледа се у великом доприносу у сагледавању стварних потенцијала и ограничења за одрживи развој заштићених подручја, у дугорочној заштити природних, створених и културних вредности у заштићеним подручјима, у процени сврсисходности и квалитета будућих интервенција, и у одабиру мера унапређења у контексту очувања природних вредности и одрживог развоја локалних заједница у, и око заштићених подручја.

Као пилот подручје за дефиницију и проверу модела МОВИТОИ-ЗАП, изабран је национални парк „Шар-планина“ који због своје величине и комплексности представља веома сложен, и због тога захвалан оквир за постављање што универзалније основе наведеног модела.

На основу анализе свих поглавља дисертације, посебно резултата истраживања и њихове применљивости, комисија констатује да је постављени задатак истраживања у дисертацији кандидата Владице Ристића у потпуности испуњен и да добијени резултати имају значајну научну и апликативну вредност.

Актуелност изабраног проблема и значај спроведених истраживања у оквиру докторске дисертације Владице Ристића потврђени су и прихватањем резултата истраживања за публикавање у референтном часопису са СЦИ листе:

Marina Nenkovic Riznic, Vladica Ristic, Sasa Milijic, Marija Maksin (2016): Integration of the sea and esia into the strategic territorial planning: lessons learned from two cases of tourism destinations in the protected areas. Polish Journal of Environmental Studies. Has been accepted for publication in Vol. 25, No 3. Assigned DOI: 10.15244/pjoes/61851.

Докторска дисертација кандидата Владике Ристића је успешно прошла процедуру на антиплагијарство на Универзитету „Сингидунум“.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу изнетог, Комисија Већу Департмана за последипломске студије Факултета за примењену екологију „Футура“ Универзитета „Сингидунум“, **предлаже** да се докторска дисертација кандидата **Владике Ристића**, мастера архитектуре, под називом „Пристап вредновању и избору терена за одрживу изградњу на заштићеним подручјима на примеру Шар-планине“, **усвоји** и да се кандидату **одобри јавна одбрана**.

КОМИСИЈА

Др Лидија Амицић, ментор,
редовни професор Факултета за примењену екологију Футура

Др Борис Вакањац, члан,
ванредни професор Факултета за примењену екологију Футура

Др Марија Максин, члан,
научни саветник ИАУС-Института за архитектуру и урбанизам Србије у Београду